

Ilgalaikio lenkų kalbos 10 klasės plano pavyzdys

Parengė Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazijos lenkų kalbos vyresn. mokytojos Ana Neverovska ir Stanislava Veliseičik.

Dalykas: lenkų kalba

Klasė: 10

Pamokų skaičius: 4 pamokos per savaitę (iš viso 144 pamokos)

Laikotarpis: 1 mokslo metai

Tikslas

Ugdyti mokinių komunikacinę kompetenciją, visų kalbinės veiklos rūšių – klausymo ir kalbėjimo, skaitymo, literatūros ir kultūros pažinimo bei rašymo – gebėjimus, plėsti ir gilinti kalbos kultūros kompetenciją.

Uždaviniai

Siekiama, kad per lenkų kalbos pamokas mokiniai:

- ugdytūsi norą pažinti kalbą ir literatūrą kaip savosios tautos kultūros dalį, suvokti kultūros tradicijas ir jas kūrybingai plėtoti;
- mokytūsi kalbėti atžvelgdami į tikslą ir bendravimo situaciją, laikytūsi kalbos etiketo;
- mokytūsi skaityti, interpretuoti ir įvertinti įvairius tekstus: grožinius (nuo pozityvizmo iki dabarties laikotarpio epochos), publicistinius, mokslo populiariuosius; apibūdinti ir apibendrinti savo išpūdžius;
- mokytūsi kurti įvairių tipų, žanrų ir skirtingos paskirties tekstus, atsižvelgdami į adresatą, rašymo tikslą ir situaciją (gyvenimo aprašymas, laiškas, prašymas, santrauka);
- ugdytūsi skaitymo kultūrą suvokdami grožinės literatūros vertybes ir įvertindami kūrinio kaip meninės visumos vertybines nuostatas, siedami jas su literatūros tradicija, universaliomis vertybėmis, gyvenimo patirtimi, savo vertybių sistema, žiniomis bei mąstymo gebėjimais; kad taptų mąstantys, jautrūs, atidūs ir kultūringi literatūros ir kitų menų suvokėjai
- ugdytūsi kaupdami asmeninę vertybių sistemą;
- suvoktų ir įvertintų grožinės literatūros bei visuomenės informavimo priemonių sąsajas – bendrybes, skirtybes ir dermę (literatūra ir spauda, teatras, kinas, radijas, televizija, internetas);

- ugdytūsi natūralų poreikį tobulinti savo kalbą ir nuolat ja rūpintis, laikytis tarties, rašybos ir skyrybos taisyklių;
- lavintūsi kūrybiškumą ir mokėjimo mokytis strategijas;
- naudotūsi įvairiais komunikavimo būdais, kauptū ir apdorotū sukauptą informaciją, naudotūsi įvairiais informacijos šaltiniais.

Vertinimas

- Mokinių pažanga ir pasiekimai vertinami pagal mokykloje patvirtintą vertinimo tvarkos aprašą, kuris parengtas vadovaujantis Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. vasario 25 d. įsakymu Nr.ISAK – 256 (Žin., 2004, Nr.35 – 1150).
- Lenkų kalbos ugdymo procese taikomi visi vertinimo būdai (diagnostinis ir formuojamasis). Mokiniai, prieš atlikdami užduotis, turi būti supažindinami su vertinimo kriterijais.
- Planuojant vertinimą, svarbu pakankamai dėmesio skirti įvairių kalbinės veiklos rūšių – skaitymo, rašymo, kalbėjimo ir klausymo – gebėjimams vertinti (teksto kūrimo užduotys, grožinio ir negrožinio teksto suvokimo užduotys, grožinio ir negrožinio teksto santraukos rašymas, kontroliniai darbai, tikrinantys kalbos ir literatūros pažinimo gebėjimus ir žinias, diktantai, dalyvavimas pokalbiuose, pranešimų skaitymas (pristatymas). Svarbu, kad vertinami būtų ne tik rezultatai, konkretūs mokinių darbai, bet ir pats mokymosi procesas.
- Kiekvieno skyriaus pabaigoje – apibendrinamasis vertinimas. Diagnostinės užduotys parengiamos pagal Bendrosiose programose numatytus pasiekimus, pasiekimų lygius, žinių ir gebėjimų santykį.

KALBINIS UGDYMAS (57 val.)

Eil. nr.	Pamokų ciklas	Laukiamas rezultatas	Valandos	Pastabos (integravimo galimybės, projektinė veikla, vertinimas ir kt.)
1.	Leksika.	Mokinys supranta sąvokas sinonimas, antonimas, homonimas, perifrazė. Išmano jų paskirtį tekste, vartoja siekdamas vaizdumo ir gyvumo samprotaujamojo pobūdžio tekstuose. Sugeba atpažinti, paaiškinti ir taisyklingai panaudoti homonimus. Kalbėdamas ir rašydamas nenaudoja vertinių. Sugeba taisyklingai vartoti mažybinius ir neigiamo atspalvio žodžius, kuriuos sąmoningai vartoja rašytinėje ir sakytinėje kalboje, siekdamas sustiprinti kalbos vaizdingumą. Mokinys mokosi naudotis dabartinės lenkų kalbos žodynais (<i>Słownik wyrazów bliskoznacznych, Słownik antonimów, Słownik homonimów, Słownik języka polskiego</i>).	8–9	Pastabose gali būti pažymėti plano tikslinimai, mokytojo pastebėjimai įgyvendinant Bendrąsias programas ir kt. mokslo metų eigoje.
2.	Reikalų raštai.	Tobulina reikalų raštų rašymą (gyvenimo aprašymą, laišką ir prašymą) pagal administracinio pobūdžio teksto rašymo normas. Rašo atsižvelgdamas į adresatą, rašymo tikslą ir situaciją. Aiškiai ir tiksliai dėsto mintis, atitinkamai pasirenka argumentus. Taisyklingai vartoja gramatines formas ir konstrukcijas, laikosi administracinio stiliaus reikalavimų ir grafinės išraiškos. Adresatui pateikia tvarkingą, įskaitomą raštą.	3–4	
3.	Recenzijos rašymas. Santrauka.	Rašydamas recenziją, geba sugalvoti temą ir tinkamą pavadinimą, kaupia ir atrenka medžiagą, nustato adresatą. Apibūdina pagrindinius veikėjus ir įvykius. Atskiria faktus nuo nuomonės, kritiškai juos vertina ir geba pasinaudoti jais argumentuodamas savo požiūrį. Panaudoja aprašymo, pasakojimo ir samprotavimo elementus. Rašydamas santrauką, glaustai reiškia mintis savais žodžiais, atrenka pagrindinę informaciją. Rašo knygos ar filmo recenzijos santrauką.	3–4	
4.	Morfologija.	Atpažįsta ir apibūdina žemesnėse klasėse išmoktas savarankiškas ir nesavarankiškas kalbos dalis, tinkamai jas vartoja rašydamas įvairaus žanro tekstus. Taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja. Žino žodžio sandarą ir žodžių darybos būdus, juos vartoja turtindamas savo žodyną, siekdamas stiliaus savitumo.	12–13	
5.	Sintaksė ir	Skiria vientisinius ir sudėtinius prijungiamuosius ir sujungiamuosius sakinius, išskiria	9–10	

	skyryba.	dalyvinį sakinio ekvivalentą ir įterptinį sakinį. Moka pakeisti juos norėdamas sutrumpinti arba praplėsti sakinį rašydamas santrauką arba samprotaujamojo pobūdžio tekstą. Taiko atitinkamus skyrybos ženklus. Pagal intonaciją ir skyrybos ženklus skiria klausiamuosius, šaukiamuosius, skatinamuosius ir tiesioginius sakinius, tinkamai pasirenka juos ir vartoja atsižvelgdamas į adresatą ir tikslą. Redaguoja tekstą vartodamas tiesioginę ir netiesioginę kalbą. Mokinys išmano žodžių tvarką sakinyje, rašydamas paiso stiliaus reikalavimų.		
6.	Fonetika ir rašyba.	Rašydamas įvairaus žanro tekstus, taiko rašybos taisykles, išmoktas žemesnėse klasėse. Tobulina savo kalbinius gebėjimus taisyklingai kirčiuodamas ir sąmoningai taikydamas loginį akcentą sakinyje. Atskiria bendrinę kalbą nuo tarmių, vengia tarimo klaidų, laikosi pagrindinių bendrinės kalbos normų. Moka naudotis taisyklingos tarties lenkų kalbos žodynu.	3–4	
7.	Kūrybiniai bandymai.	Rašydamas samprotaujamojo pobūdžio tekstą, geba formuluoti ir argumentuoti tezes, išsakyti savo požiūrį, nuosekliai plėtoti pagrindinę mintį. Tinkamai komponuoti pastraipas (teiginys, argumentai, apibendrinimas). Moka cituoti, perfrazuoti šaltinius. Analizuodamas B. Pruso feljetoną, bandys rašyti savo feljetoną. Pasirinks aktualią ir įdomią skaitytojui temą, sugalvos pavadinimą, atkreips dėmesį į laisvą ir kintančią kompoziciją. Atsiras pasikartojantis motyvas. Tekstą rašys laikydamasis trinarės struktūros.	6–7	Žr. Literatūra ir kultūra <i>B. Prus Wieża paryska</i>
8.	Kalbinės komunikacijos kultūra.	Geba efektyviai klausytis, diskusijos metu taisyklinga ir stilinga kalba klausti, atsakyti, prieštarauti. Kalba atsižvelgdamas į tikslą, adresatą ir situaciją. Išdėsto argumentus pagal jų svarbą. Taisyklingai vartoja gramatines formas ir konstrukcijas, vengia šnekamosios kalbos oficialiose situacijose. Adresatą sudomina naudodamas vaizdines priemones, citatas, antitezę, paradokšą, hiperbolę. Laikosi viešo kalbėjimo etiketo reikalavimų.	2–3	
9.	Lenkų kalba tarp kitų Kalbų.	Žino lenkų kalbos kilmę, kad ji priklauso slavų kalbų grupei, žino ir sugeba aptarti pagrindinius istorinius kalbų panašumus ir skirtumus (<i>np. stały akcent wyrazowy, rodzaj męskoosobowy, nosowość samoglosek a, e</i>).	2–3	

Laiko rezervas 9 val.

LITERATŪROS IR KULTŪROS PAŽINIMAS

- Susipažinęs su pagrindinėmis epochomis bei literatūros kryptimis, mokinys supras literatūros istoriškumą, kūrinio ir kūrinyje vaizduojamo kultūrinio konteksto ryšį, gebės atpažinti skaitimo kūrinio epochos bruožus bei ryškiausias kultūros įvaizdžius, gebės paaiškinti jų prasmę.
- Skaitydamas literatūros kūrinius, mokinys mokės suformuluoti kūrinio temą, nusakyti pagrindinę mintį, iškelti problemą. Gebės apibūdinti kūrinio idėją, motyvą, metaforinę kūrinio mintį, mokės įvardyti vaizduojamojo pasaulio elementus: literatūrinį veikėją, veiksmą, laiką, vietą. Nurodys, kokio įspūdžio arba poveikio autorius siekia (kieno požiūrį palaiko, kokias vertybes propaguoja). Aptars perkeltinę įvairių kūrinio elementų prasmę, siužeto struktūrą, kūrinio konfliktą.
- Aptardamas kūrinį ar kūrinio kalbinę raišką, mokinys sugebės pasitelkti citatas iš teksto, paaiškinti grožinio kūrinio poveikį, ką jis padėjo suvokti, ką pervertinti iš naujo. Palygins literatūrą su kitomis meno ir kultūros sritimis (daile, kinu, televizija, teatru).
- Skaitydamas ir interpretuodamas poeziją, mokinys sugebės nusakyti ir apibūdinti lyrinį subjektą, adresatą, lyrinę situaciją, eilėraščio nuotaiką, aptardamas eilėraščio sandarą, gebės operuoti tokiomis sąvokomis, kaip rimas, eilutė, strofa.
- Aptardamas prozos ir poezijos kalbą, mokinys sugebės atpažinti tekste šias kalbinės raiškos priemones: epitetą, palyginimą, pakartojimą, inversiją, metaforą (personifikacija ir animizmas), kreipinį, retorinį klausimą, alegoriją.
- Skaitydamas ir nagrinėdamas literatūros kūrinius, mokinys skirs literatūros žanrus: tragikomediją, apysaką, novelę, romaną.
- Literatūros pamokose mokinys nuolat tobulins savo kalbinius gebėjimus, taikys kalbėjimo strategijas.
- Pats kurdamas įvairaus pobūdžio rašytinius tekstus (feljetoną, filmo recenziją, veikėjo charakteristiką, eilėraščio interpretaciją), savarankiškai ieškos reikiamos informacijos įvairiuose šaltiniuose: žinyuose, žodynuose, enciklopedijose, internete, bibliotekoje; mokės ja naudotis: sisteminti, vertinti, apibendrinti.
- Skaitydamas grožinius kūrinius ir pats bandydamas kurti, mokinys įgis emocinės bei estetinės patirties.
- Nagrinėdamas savo tautos ir kitų tautų literatūrinį kultūrinį palikimą, pažindamas kalbą kaip socialinį kultūrinį reiškinį, mokinys suvoks istorinės atminties, tradicijų, gimtosios kalbos vertę, asmeninio indėlio į kultūros kūrimą prasmę.

Eil. nr.	Pamokų ciklas	Laukiamas rezultatas	Valandos	Pastabos (integravimo galimybės, projektinė veikla, vertinimas ir kt.)
1.	Pozityvistinė literatūra.	Skaitydamas ir nagrinėdamas pozityvistinės literatūros kūrinius ar kūrinių ištraukas, mokinys gebės nusakyti istorinį-kultūrinį pozityvistinės epochos foną, literatūros ir Lenkijos sukilimo sąsajas, naują patriotizmo supratimą, lenkų pozityvizmo idealus, aptarti literatūros tendencingumą. Skaitydamas ir analizuodamas E. Zola novelę <i>Krew</i> , mokinys gebės įrodyti, kad ši novelė	14–15	Pažintinė ekskursija: Vilniaus sinagoga.

		<p>priklauso natūralizmo kryptims.</p> <p>Nagrinėdamas šių autorių kūrybą: B. Pruso <i>Wieża paryska</i>, H. Sienkiewicz <i>Nikt prorokiem między swymi nie jest</i> ir M. Konopnickos <i>Mendel Gdański</i>, mokinys supras lenkų pozityvizmo idealus (<i>praca u podstaw, praca organiczna, asymilacja Żydów</i>).</p> <p>Skaitydamas ir analizuodamas noveles (E. Orzeszkowa <i>Babunia</i>, B. Prus <i>Na wakacjach</i>), mokinys gebės nusakyti novelių temą, pagrindinę mintį, problemą, aptarti kompoziciją.</p> <p>Skaitydamas ir nagrinėdamas H. Sienkiewicz istorinį romaną <i>Quo vadis</i>, mokinys gebės įvardyti šio žanro bruožus, susipažinti su senovės Roma valdant Neronui, su pirmųjų krikščionių persekiojimu ir sukilimu.</p> <p>Skaitydamas šio laikotarpio A. Asnyk, M. Konopnickos lyriką, mokinys įgis lyrinio teksto interpretavimo pradmenis.</p> <p>Remdamasis tekstais (pvz., B. Pruso feljetonais, filmu <i>Quo vadis</i>, E. Orzeszkowos novelėmis, M. Konopnickos kūryba), mokinys rašys feljetoną, recenziją, veikėjo charakteristiką.</p> <p>Per šį pamokų ciklą mokinys supras ir vartos šias sąvokas: <i>evolucjonizm, utylitaryzm, scjentyzm, empiryzm, realizm, naturalizm</i>.</p>		<p>Vilniaus Gaono tolerancijos centras</p> <p>Filmas <i>Quo vadis</i> rež. J. Kawalerowicz.</p>
2.	<p>Prie XX amžiaus slenksčio. Modernizmas.</p>	<p>Per pamokų ciklą mokinys susipažins su modernizmo epochos istoriniais ir kultūriniais įvykiais ir reiškiniais, filosofiniais dėsniais.</p> <p>Skaitydamas ir nagrinėdamas prancūzų modernizmo poeziją (pvz., Charles Baudelaire, Stefan Mallarme), mokinys gebės aptarti, kaip moderniam eilėraštyje kalbinės raiškos priemonėmis kuriama prasmė, siekiama tam tikro įspūdžio ir poveikio skaitytojui. Mokinys mokysis atpažinti tekste simbolius ir mokės paaiškinti jų paskirtį ir reikšmę.</p> <p>Analizuodamas Jaunosios Lenkijos poeziją (K. Przerwa-Tetmajer, J. Kaspruwicz, L. Staff), mokinys gebės atpažinti ir paaiškinti šios epochos sroves (pvz., <i>dekadentyzm, nurt franciszkański, liryka pejzażowa</i>). Mokinys skaitomame tekste gebės nurodyti esminius moderniosios literatūros kryptis – neoromantizmo, simbolizmo, impresionizmo – bruožus.</p> <p>Skaitydamas ir interpretuodamas dramą (G. Zapolskos tragikomedija <i>Moralność pani Dulskiej</i>), mokinys supras ir vartos šiuos terminus: konfliktas, siužetas, veikėjas, scena, veiksmas, remarkos, monologas, dialogas. Mokinys atpažins tekste komizmo ir tragizmo elementus, aptars jų paskirtį ir reikšmę. Apibūdins kūrinį kaip natūralistinės dramos pavyzdį.</p> <p>Skaitydamas ir nagrinėdamas apysaką (S. Żeromski <i>Silaczka</i>), mokinys aptars kūrinio temą, pagrindinę mintį, problemas, kompoziciją. Išvelgs kūrinyje polemiką su pozityvizmo</p>	11–12	<p>Integravimas su daile (pvz., Claud Monet, Władysław Podkowiński)</p> <p>Spektaklio <i>Moralność pani Dulskiej</i> peržiūra, rež. A. Augustynowicz (2006 m.)</p>

		<p>idealais, atpažins naują herojaus tipą (<i>dekadent i altruista</i>), vertins kūrinyje deklaruojamas etines vertybes.</p> <p>Skaitydamas ir nagrinėdamas romaną (S. Żeromski <i>Wierna rzeka</i>), mokinys gebės aptarti kūrinio problematiką ir kompoziciją, veikėjų portretus ir jų poelgius. Nagrinės S. Żeromskio prozos ypatumus, kaip moderniosios literatūros pavyzdį.</p> <p>Mokinys mokysis parašyti eilėraščio interpretaciją.</p> <p>Per šį pamokų ciklą mokinys supras ir vartos šias sąvokas: <i>dekadentyzm, nirvana, symbolizm, impresjonizm, ekspresjonizm, modernizm, neoromantyzm, Młoda Polska, sztuka dla sztuki, cyganeria artystyczna, filister, farsa, dulszczyzna, dramat naturalistyczny</i>.</p>		
3.	Tarpukario dvidešimtmetis.	<p>Skaitydamas ir analizuodamas tarpukario dvidešimtmečio literatūros kūrinius, mokinys aptars naują politinę situaciją Europoje ir Lenkijoje, šios epochos ideologiją, filosofiją, meną, vertybes. Susipažins su naujais literatūros uždaviniais nepriklausomoje valstybėje.</p> <p>Per šį pamokų ciklą mokinys skaitys ir analizuos ištrauką iš Jaroslavo Hašeko kūrinio <i>Przygody dobrego wojaka Szwejka</i>. Mokinys aptars pagrindinio veikėjo bruožus.</p> <p>Aptardamas šios epochos lyriką, mokinys pastebės, kad pagrindiniai jos bruožai yra naujų poetinių grupių kūrimas, kaip Skamander, Żagary.</p> <p>Skaitydamas ir interpretuodamas mokinys susipažins su šios grupės atstovais ir jų poezija (J. Tuwim – optimizm, witalizm; Cz. Miłosz – katastrofizm).</p> <p>Mokinys skaitys ir aptars individualių poetų kūrybą (pvz. B Leśmian).</p> <p>Nagrinėdamas K. I. Gałczyński poeziją, mokinys atpažins tekste groteską ir mokės paaiškinti jo paskirtį ir reikšmę, sužinos, kokį vaidmenį suvaidina Vilnius poeto kūryboje.</p> <p>Per šį pamokų ciklą mokinys skaitys ir analizuos šios epochos prozą (M. Dąbrowska <i>Tryumf Dionizego</i>).</p> <p>Mokinys supras ir vartos šias sąvokas: <i>nacionalizm, faszyzm, komunizm, neologizm artystyczny</i>.</p>	11–12	Pažintinė ekskursija: <i>Miasta i miejsca: Wilno</i> .
4.	Karas ir pokario laikotarpis.	<p>Skaitydamas ir nagrinėdamas šios epochos literatūros pavyzdžius, mokinys aptars istorinę situaciją Europoje ir Lenkijoje 1939–1956 m.</p> <p>Skaitys ir analizuos pasirinktą E. Hemingvėjaus apysaką.</p> <p>Nagrinėdamas karo ir pokario metų poeziją (K. K. Baczyński, T. Różewicz), prozą (Z. Nałkowska <i>Medaliony</i>, T. Borowski <i>opowiadania (do wyboru)</i>, J. Iwaszkiewicz <i>Ikar</i>) bei dramą (L. Kruczkowski „<i>Niemcy</i>“), mokinys susipažins su totalitarizmu, tautų persekiojimu.</p>	14–15	

		Mokinys nuolat tobulins prozas, poezijos, dramos, tekstų interpretacijos gebėjimus. Per šį pamokų ciklą mokinys supras ir vartos šias sąvokas: <i>egzistencializmas, behaviorizmas, „želazna kurtyna“, cenzura, „wiersz biały“, literatura fakti.</i>		
5.	Dabarties laikotarpis	Mokinys skaitys ir nagrinės šiuolaikinių autorių kūrybą. Susipažinęs su dabartine poezija (pvz., <i>W. Szymborska - mistrzyni ironii; Z. Herbert – przedstawiciel klasycyzmu; J. Twardowski - nurt franciszkański</i>), supras, kas yra asmens garbė, laisvė, solidarumas, žmogaus teisė, jausmai, žmogaus ir gamtos dermė. Skaitydamas ir analizuodamas šiuolaikinių rašytojų kūrybą (T. Konwicki <i>Kronika wypadków miłosnych (fragmenty)</i> ; Cz. Miłosz wiersze <i>Dwór, W mieście</i>), mokinys sudarys mažosios tėvynės vaizdą. Interpretuos šiuolaikinių Vilniaus poetų kūrybą (S. Worotyński, A. Rybałko, R. Mieczkowski). Nagrinėdamas šiuolaikinį romaną (D. Terakowska <i>Tam, gdzie spadają anioły</i>), gebės nusakyti šiuolaikinės prozos ypatumus, metaforinę kūrinio mintį, šiuolaikinės šeimos vertybes, etines, egzistencines problemas. Per šį pamokų ciklą mokinys supras ir vartos šias sąvokas: <i>ironia, autoironia, koncept, autobiografizm.</i>	14–15	Pažintinė ekskursija: „Szlakiem Aliny i Wicia“. Filmas „Kronika wypadków miłosnych“ rež. A Wajda.

Laiko rezervas 9 val.